

Parlamentaarinen TKI-seurantaryhmä

Kokous 2/2025

Aika: keskiviikko 1.10.2025 klo 14.30–16.30

Paikka: Eduskunta, kokoustila B234 sekä etäyhteys

Osallistujat:

kansanedustaja Henrik Vuornos, Kokoomuksen eduskuntaryhmä, puheenjohtaja
kansanedustaja Juha Mäenpää, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä, varapuheenjohtaja
kansanedustaja Matias Mäkynen, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä (osallistui asiakohdasta 4 alkaen)
kansanedustaja Hanna Kosonen, Keskustan eduskuntaryhmä (siirtyi etäyhteyteen asiakohdassa 5)
kansanedustaja Saara Hyrkkö, Vihreä eduskuntaryhmä (osallistui asiakohdasta 4 alkaen; siirtyi etäyhteyteen asiakohdassa 5)

Pysyvät asiantuntijat:

johtaja Erja Heikkinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
opetusneuvos Riina Vuorento (varajäsen), opetus- ja kulttuuriministeriö, etänä
neuvotteleva virkamies Kirsti Vilén (varajäsen), työ- ja elinkeinoministeriö

Kutsutut asiantuntijat:

budjettineuvos Armi Liinamaa, valtionvarainministeriö
strategia- ja tutkimusjohtaja Olli Kärkkäinen, valtiovarainministeriö
pääjohtaja Paula Eerola, Suomen Akatemia
pääjohtaja Lassi Noponen, Business Finland
johtaja Floora Ruokonen, Suomen Akatemia
johtaja Hannu Kemppainen, Business Finland

Sihteeristö:

pääsihteeri Johanna Moisio, tutkimus- ja innovaationeuvoston sihteeristö
johtava asiantuntija Jussi Alho, tutkimus- ja innovaationeuvoston sihteeristö
johtava asiantuntija Antti Pelkonen, tutkimus- ja innovaationeuvoston sihteeristö
korkeakouluharjoittelija Benjamin Hadaya, valtioneuvoston kanslia

Pöytäkirja

1. Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtaja, kansanedustaja Vuornos avasi kokouksen klo 14.30. Todettiin läsnäolijat. Todettiin kansanedustaja Peter Östmanin tulleen nimetyksi seurantaryhmän jäseneksi ministerinä aloittaneen kansanedustaja Mika Poutalan tilalle.

2. Valitaan pöytäkirjantarkastaja

Valittiin pöytäkirjantarkastajaksi kansanedustaja Kosonen.

3. Ajankohtaiset asiat

Pääsihteeri Johanna Moisio kävi läpi ajankohtaiset asiat:

- Tutkimus- ja innovaationeuvosto on valmistellut parlamentaarisen TKI-työryhmän (2022) linjauksen mukaisesti kansallisia strategisia TKI-valintoja lokakuusta 2024 alkaen. Asiasta keskusteltiin parlamentaarisen TKI-seurantaryhmän ja neuvoston yhteiskokouksessa keväällä 2025. Valintojen ja valintakuvausten viimeistely on käynnissä, ja pääministeri edellytti kesällä myös valintojen toimeenpanomallin valmistelua. Toimeenpano on valintojen vaikuttavuuden kannalta hyvin keskeistä, jotta niillä saavutetaan mahdollisimman hyvin alkuperäisiä tavoitteita voimavarojen kokoamisesta, yhteistyön vahvistumisesta ja pitkäjänteisen näkymän saavuttamisesta osaamisen ja investointien houkuttelemiseksi. Tavoitteena on, että neuvosto päättää valintakokonaisuudesta ja sen toimeenpanosta marraskuussa.
- Tutkimus- ja innovaationeuvoston sihteeristö raportoi valtion T&K-rahoituksen käytön ja vaikuttavuuden seurannasta neuvostolle ja parlamentaariselle TKI-seurantaryhmälle. Valmisteilla olevassa ensimmäisessä seurantaraportissa kiinnitetään huomiota erityisesti T&K-lisärahoituksen kohdentumiseen, näkymään 4 %:n tavoitteen etenemisestä ja keskeisiin haasteisiin tavoitteen toteutumisessa eli vipuvaikutuksen syntymiseen ja osaaajatarpeeseen. Raportti valmistuu loppuvuodesta 2025. Sihteeristö pyytää seurantaryhmän jäseniltä sähköpostitse kommentteja raporttiin liittyvistä sisällöllisistä toiveista viimeistään keskiviikkona 8.10. Seurantaryhmä käsittelee raporttiluonnosta seuraavassa kokouksessa.
- Valtioneuvosto on asettanut parlamentaarisen seurantaryhmän tukemaan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2040:n laadintaa (ks. <https://okm.fi/-/korkeakoulutuksen-ja-tutkimuksen-vision-valmistelu-etenee-parlamentaarinen-seurantaryhma-aloittaa>).

Merkittiin asiat tiedoksi.

4. Budjettiriihen, TAE:n ja JTS 2026–2029:n T&K-rahoitusta koskevat päätökset

Budjettineuvos Armi Liinamaa ja strategia- ja tutkimusjohtaja Olli Kärkkäinen

Budjettineuvos Armi Liinamaa esitteli koonnin budjettiriihen, talousarvioesityksen ja julkisen talouden suunnitelman (JTS) 2026–2029 T&K-rahoitusta koskevista päätöksistä sekä tähän asti vuosina 2023–2025 tehdyistä T&K-lisärahoituspäätöksistä (liite 1). Strategia- ja tutkimusjohtaja Olli Kärkkäinen avasi budjettiriihessä päätetyn T&K-rahoituslain päivittämisen vaikutuksia.

Liinamaa ja Kärkkäinen totesivat hallituksen pitävän kiinni tavoitteesta nostaa valtion T&K-rahoituksen määrä 1,2 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuonna 2030. Osana uusien sopeutustoimien kokonaisuutta hallitus esittää, että lakia valtion T&K-rahoituksesta päivitetään siten, että laissa

huomioidaan valtiovarainministeriön uusiin talousennuste ja vuoden 2030 BKT-arvio. Lakimuutos tulisi voimaan 1.1.2026. Erillisen valmistelun pohjalta tarkoitetaan esittää, että Sitran T&K-toimintaan kohdentuvaa rahoitusta luettaisiin jatkossa osaksi valtion T&K-rahoitusosuutta. Tämä muutos tulisi voimaan vuoden 2027 alusta.

Asiantuntijoiden puheenvuorojen jälkeen käytiin keskustelu. Siinä pidettiin tärkeänä, että eduskunta pidetään tietoisena valmisteltavista T&K-rahoitusta koskevista muutoksista, ja toivottiin parlamentaarisen työn hyödyntämistä ennakoivasti päätöksiä valmisteltaessa. Esitettiin, että hallituksen budjettiriihessä linjaamaa Sitran T&K-toimintaan kohdistuvan rahoituksen lukemista jatkossa osaksi valtion T&K-rahoitusta käsitellään muutoksen valmistelun aikana seurantaryhmässä. Huomautettiin, että viime vaalikauden parlamentaarisessa työssä pidettiin lähtökohtana T&K-rahoituksen jakamisessa olemassa olevien toimijoiden hyödyntämistä. Pidettiin tärkeänä varmistaa, että kilpailullisuuden ja tutkimuksellisuuden kriteerit täyttyvät Sitran T&K-rahoituksessa.

Keskustelussa seurantaryhmän asiantuntijat totesivat, että T&K-rahoitusta koskevia päätöksiä tehdään osana talousarvio- ja julkisen talouden suunnitelmajärjestelmää. Päätöksiä peilataan valtion T&K-toiminnan rahoituksen käytön monivuotiseen suunnitelmaan, joka pohjautuu viime vaalikauden parlamentaariseen työhön.

Keskustelussa todettiin yksityisiä T&K-investointeja koskevan tietopohjan olevan vajavainen ja saatavilla olevien tiedon olevan usein jälkijättöistä. Pidettiin siksi tarpeellisenä kehittää tietopohjaa ja hyödyntää myös ennakoivia indikaattoreita, kuten yritysten työpaikkailmoituksia. Keskustelussa nostettiin lisäksi esiin mm. liikkumavara tulevien vuosien T&K-lisärahoituksessa, T&K-rahoituksen suhde kasvaviin puolustusmenoihin ja puolustusteollisuuden kasvumahdollisuuksiin, pk-yritysten T&K-toiminta ja sen rahoitusmahdollisuudet sekä korkeakoulujen valtionrahoitukseen kohdennettu T&K-lisärahoitus. Keskustelussa esitettiin pyyntö saada seurantaryhmän käyttöön esitysmateriaalissa mainittujen keskeisten valtion T&K-toiminnan rahoituserien tiedot koko vaalikauden osalta (liitteenä 1b kokouksen jälkeen 20.10. seurantaryhmälle toimitettu täydentävä taulukko).

Merkittiin keskustelu tiedoksi.

5. Suomen Akatemian ja Business Finlandin kuuleminen valtion T&K-toiminnan rahoituksen käytön monivuotisen suunnitelman toimeenpanosta

Suomen Akatemian pääjohtaja Paula Eerola ja Business Finlandin pääjohtaja Lassi Noponen kertoivat valtion T&K-toiminnan rahoituksen käytön monivuotisen suunnitelman toimeenpanosta (liitteet 2–3). Valtioneuvosto hyväksyi suunnitelman kesäkuussa 2024 (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-858-1>). Pääjohtajien Eerola ja Noponen puheenvuoroissa korostuivat mm. muun muassa rahoituksen vaikuttavuus, T&K-osaaminen ja T&K-osaajien määrän kasvu sekä vipuvaikutus yksityisiin T&K-investointeihin.

Esitysten jälkeen seurantaryhmä kävi asiasta keskustelun. Siinä korostettiin, että on tärkeää säilyttää T&K-hankkeiden korkea laatu ja kunnianhimon taso valtion rahoituksen lisääntyessä. Keskustelussa nostettiin esiin mm. luovien alojen T&K-toiminta, erot korvamerkityn ja vapaasti kohdennettavan rahoituksen suhteessa Suomen Akatemian ja Business Finlandin välillä, sekä tarve tarkastella uudelleen Business Finlandin rahoitustoiminnassa yrityksille asetettua vientivaatimusta.

Keskustelussa nostettiin esiin myös joidenkin Suomen Akatemian rahoittamien tutkimushankkeiden vaikuttavuudesta julkisuudessa käyty kriittinen keskustelu. Tuotiin esiin, että rahoitetuissa hankkeissa tulisi olla odotus yhteiskunnallisesta hyödystä. Suomen Akatemian puolelta korostettiin, että tutkimuksen yhteiskunnallinen vaikuttavuus on monimuotoista, esimerkiksi taloudellista hyötyä laajempaa. Selvyyden vuoksi todettiin, että myönnetty rahoitus myönnetään organisaatiolle ja siitä maksetaan kokonaiskustannusmallin mukaisesti mm. tiloja, tutkimusryhmän palkkoja ja palkkojen sivukuluja, eli kyse ei ole yksittäiselle tutkijalle maksettavasta apurahasta. Seurantaryhmän keskustelussa katsottiin mittavien julkisten T&K-panostusten yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden edellyttävän, että T&K-rahoituksesta ja -hankkeista viestitään avoimesti ja ymmärrettävästi. Peräänkuulutettiin rahoitus- ja tutkimusorganisaatioiden vastuuta tässä, jotta asia ei jää yksittäisten tutkijoiden tehtäväksi.

6. Seuraavat kokoukset ja aiheet

Pääsihteeri Johanna Moisio kertoi seuraavan kokouksen olevan 19.11.2025. Asioina silloin ovat alustavasti monivuotisen suunnitelman toimeenpanon kuulemisten jatkaminen sekä valtion T&K-rahoituksen ensimmäinen seurantaraaportti.

Merkittiin asia tiedoksi.

7. Muut asiat

Ei muita asioita.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.20.

Liitteet:

Liite 1: Budjettiriihen, TAE:n ja JTS 2026-2029:n T&K-rahoitusta koskevat päätökset. Esitysmateriaali.

Liite 1b: Seurantaryhmälle 20.10.2025 toimitettu täydentävä taulukko.

Liite 2: T&K-rahoituksen linjausten jalkautus Suomen Akatemiassa. Esitysmateriaali.

Liite 3: Business Finlandin suunnitelmat ja toimenpiteet T&K-rahoituksen monivuotisen suunnitelman toteuttamiseksi. Esitysmateriaali.

Pöytäkirjantarkastajaksi valittu kansanedustaja Hanna Kosonen on hyväksynyt pöytäkirjan sähköpostitse. Hyväksymisen dokumentoivat sähköpostit on arkistoitu Vahvaan.